

گیاهان گوشت خوار

گیاهان گوشت خوار گیاهانی هستند که موجودات جانوری را گرفتار می کنند، می کشند و هضم می کنند. از آنجایی که گیاهان گوشتخوار معمولاً در مناطقی زندگی

گیاهان گوشت خوار گیاهانی هستند که موجودات جانوری را گرفتار می کنند، می کشند و هضم می کنند. از آنجایی که گیاهان گوشتخوار معمولاً در مناطقی زندگی می کنند که کیفیت خاک آن فقیر است، باید رژیم غذایی خود را با مواد غذایی به دست آمده از هضم حشرات تکمیل کنند. این گیاهان برگ های تخصص یافته و توسعه یافته ای دارند که به نحوی کار می کنند که حشرات از همه جا بی خبر را فریب دهند و سپس آنها را به دام بیندازند...

حمیده احمدیان راد

گیاهان گوشت خوار گیاهانی هستند که موجودات جانوری را گرفتار می کنند، می کشند و هضم می کنند. از آنجایی که گیاهان گوشتخوار معمولاً در مناطقی زندگی می کنند که کیفیت خاک آن فقیر است، باید رژیم غذایی خود را با مواد غذایی به دست آمده از هضم حشرات تکمیل کنند. این گیاهان برگ های تخصص یافته و توسعه یافته ای دارند که به نحوی کار می کنند که حشرات از همه جا بی خبر را فریب دهند و سپس آنها را به دام بیندازند.

چندین سرده یا جنس (genera) از گیاهان گوشت خوار و صدها گونه گیاه گوشتخوار وجود دارد. در اینجا به برخی از جنس های گیاهان گوشت خوار اشاره می شود:

مگس دام ها (Flytraps) گیاه حشره خوار ونوس (*Dionaea muscipula*)

گیاه حشره خوار ونوس که به عنوان مگس دام هم شناخته می شود، احتمالاً بیشتر از گیاهان گوشتخوار دیگر شناخته شده است. حشرات به خاطر شهد آن به برگ های دهان مانندش جذب می شوند. هنگامی که یک حشره وارد تله این گیاه می شود موهای ریز روی برگ ها را لمس می کند. این کار تکانه هایی (impulses) را می فرستد که گیاه را تحریک می کند تا برگ هایش را ببندد. غددی که در برگ ها واقع شده اند آنزیم هایی را آزاد می کنند که شکار را هضم می کند و مواد مغذی شکار به وسیله برگ ها جذب می شود.

شبیم خورشید (*Sundews*) - دروزرا (*Drosera*)

گونه هایی از گیاهان گوشتخوار به نام شبیم خورشید وجود دارند که از جنس دروزرا هستند. این گیاهان با ریشه های حساس پوشیده شده اند که یک ماده شبه شبیم (ژاله) چسبنده تولید می کند. این ماده شبه شبیم در نور خورشید براق و درخشانده است. حشرات جذب این شبیم می شوند و وقتی که روی برگ ها فرود می آیند در آنها گیر می کنند. سپس ریشه های حساس اطراف حشره را می بندند و آنزیم های گوارشی، شکار را تجزیه می کنند.

گیاهان کوزه ای گرمسیری (*Tropical Pitcher*) - نپنتس (*Nepenthes*)

گیاهان کوزه ای گرمسیری یا فنجان میمون (*Monkey Cups*) هم از جمله گونه هایی گیاهی گوشتخوارند. این گیاهان از جنس نپنتس هستند. برگ های این گیاهان، رنگ روشن و شکل کوزه ای دارند. حشرات جذب رنگ های روشن و شهد این گیاه می شوند. دیواره های داخلی برگ ها با پوششی مومی شکل پوشیده شده که آنها را بسیار لغزنده می کند. حشرات ممکن است بلغزند و به کف کوزه سقوط کنند. جایی که در آن گیاه مایعات گوارشی ترشح می کند.

گیاهان کوزه ای آمریکای شمالی (*North American Pitcher*) - ساراسنیا (*Sarracenia*)

گونه هایی از جنس ساراسنیا وجود دارند که گیاهان کوزه ای آمریکای شمالی نامیده می شوند. برگ این گیاهان نیز شکلی شبیه به پارچ یا کوزه دارد. حشرات به خاطر شهد این گیاه جذب آن می شوند و ممکن است از لبه برگ ها بلغزند و به کف کوزه سقوط کنند. در برخی از گونه های این گیاه، حشرات در آبی که در کف کوزه جمع شده غرق می شوند می میرند. سپس حشرات به دام افتاده به وسیله آنزیم هایی که به داخل آب منتشر می شوند هضم می شود.

پشه گیر یا انبانی (*Utricularia*) - بلدورت (*Bladderworts*)

گونه های پشه گیر یا انبانی به عنوان بلدورت هانیز شناخته می شوند. نام بلدورت از کیسه های ریزی که شبیه مثانه (*bladders*) است و روی ساقه ها و برگ ها واقع شده گرفته شده. این گیاهان دارای سازوکار "دریچه" ای برای گرفتن طعمه اند. کیسه ها یک پوشش غشایی کوچک دارند که به صورت "در" عمل می کند. شکل بیضوی آنها خلأیی ایجاد می کند که به

گیاه کمک می کند وقتی حشرات ریز باعث تحریک موهای اطراف در می شوند آنها را بمکند. سپس آنزیم های گوارشی به داخل کیسه ها منتشر می شوند تا طعمه را هضم کنند .

تنها گیاه گوشتخوار ایران

گونه پشه گیر یا انبانی با نام علمی *Utricularia neglecta* از تیره *Lentibulariaceae* تنها گونه گوشتخوار (حشره خوار) ایران است. این گونه یک گونه جالب آبی غوطه ور در آب است و در تالاب های استان گیلان می روید. یکی از ویژگی های این گیاه ترشح مواد موسیلاژی است. این گیاه دارای مقادیر فراوانی لیپید (methyl sterols-4) است که بعد از رسوب بقایای این گیاه از رسوبات آب های شیرین قابل استخراج است. این گونه علاوه بر ایران پراکنش وسیعی در بسیاری از نقاط دنیا مانند آسیا و اروپا، به ویژه در فرانسه، دارد.